

FARLIGE FORESTILLINGER

- FIRE FILM OM FOLKEDRAB

Fag: dansk, samfundsfag, historie

Niveau: 7.-10. klasse

INDHOLD:

Indledning	2
Rabbit-Proof Fence	4
Napola – Hitlers elite	7
Jøden og arieren	9
Bølgen – Die Welle.....	11

Det Danske Filminstitut og Dansk Institut for Internationale Studier © 2009

DFI

DET DANSKE FILMINSTITUT
WWW.DFI.DK/FILMISKOLEN

Folkedrab.dk

Dansk Institut for Internationale Studier
Holocaust og folkedrab

INDLEDNING

Det Danske Filminstitut har sammen med Dansk Institut for Internationale Studier, Holocaust og folkedrab udvalgt fire film til en temapakke til den årlige mindededag for Holocaust og andre folkedrab, Auschwitz-dag. De tre spillefilm og den ene dokumentarfilm sætter alle fokus på centrale emner i temaet for Auschwitz-dag 2010: "Farlige forestillinger".

I den følgende lærervejledning, der henvender sig til dansk-, samfundsfags- og historieundervisningen på folkeskolens ældste klassetrin, kan du finde inspiration til elevernes arbejde med filmene i forhold til årets tema.

Filmene handler om, hvordan almindelige mennesker kan blive påvirket af autoriteter og hvordan man gennem propaganda og manipulation kan skabe betingelserne for totalitære regimer. I 2010 sætter Auschwitz-dag netop fokus på de forestillinger, som udvikler sig til fordomme, stereotyper og myter om "de andre", og som i yderste konsekvens kan medvirke til at skabe betingelserne for folkedrab. Sådanne farlige forestillinger kan være med til mobilisere store grupper i en befolkning til at slå ihjel. I arbejdet med filmene vil bl.a. eleverne komme til at diskutere, hvordan fjendebilleder og myter om "de andre" bliver skabt og hvem har ansvaret for at forhindre, at forestillinger bliver farlige.

Om filmene

Spillefilm

"Rabbit-Proof Fence", Australien 2002, Instruktion: Phillip Noyce, 94 min.

"Bølgen/Die Welle", Tyskland 2008, Instruktion: Dennis Gansel, 101 min.

"Napola - Hitlers elite", Tyskland 2004, Instruktion: Dennis Gansel, 110 min.

Dokumentarfilm

"Jøden og arieren", Danmark 1997, Instruktion: Siri Aronsen og Morten Brask, 44 min.

De fire film sætter på hver sin måde fokus på temaet "Farlige forestillinger":

"Rabbit-Proof Fence" foregår i Australien i 1931, men trækker sine spor helt op i 1970'erne. Det er historien om, hvordan "den hvide mand" ved hjælp af lovgivning og racehygiejne undertrykker den oprindelige befolkningsgruppe. Helt op til 1970 blev aboriginer-børn tvangsfjernet fra deres familier. Filmen følger tre børn, der således bliver tvangsfjernet – og deres forsøg på at stikke af fra myndighederne.

"Napola - Hitlers elite" handler om en ung mand, der i Hitlers Tyskland bliver optaget på en af nazisternes eliteskoler. Napola var den populære forkortelse for Nationalpolitische Lehranstalt, dvs. "nationalpolitiske undervisningsanstalter". Filmen viser, hvordan et diktatorisk og repressivt styre ved hjælp af eliteskoler målrettet arbejder på at forme børn og unge med arisk udseende til nazistiske overmennesker.

"Bølgen - Die Welle" handler om en tysk gymnasielærer, der leder et eksperiment, hvor han langsomt får sine elever til at udvise totalitær adfærd. Filmen er en tysk gendigtning af eksperimentet "The Third Wave", som blev gennemført på en skole i USA i 1967. Eksperimentet gik ud på at få ganske almindelige unge skoleelever til ukritisk at lade sig rive med af "stemningen" og fællesskabets ånd – og på den måde acceptere og underlægge sig normer og værdier, som kunne minde om nazitiden i Tyskland.

Alle tre spillefilm er baseret på virkelige hændelser, men de tre film er fiktion og ikke historiske dokumenter. De er subjektive fortolkninger af faktiske hændelser, og de er – for at kunne fungere som spillefilm – underkastet filmens virkemidler og dramaturgi. Filmene skal ses på deres egne præmisser – som en formidling af følelser og tanker om forskellige historiske hændelser og ikke mindst deres værdigrundlag.

Den danske dokumentarfilm **"Jøden og arieren"** beskriver nazisternes propaganda – med fokus på hvordan de brugte blandt andet "dokumentarfilm" til at sætte den tyske befolkning op imod de jødiske medborgere. Det er både de politiske overvejelser bag propagandaen og den måde som nazisterne udnyttede filmens virkemidler til at skabe et fjendebillede, der bliver behandlet i filmen.

En dokumentarfilm beskriver virkeligheden, men en dokumentarfilm kan også manipulere med fakta – måske uden at tilskueren lægger mærke til det. *"En dokumentarfilm er ikke en spillefilm og heller ikke en reportagefilm, det er virkeligheden oplevet gennem et temperament,"* har den danske dokumentarist Jørgen Roos engang udtalt.

Skaf filmene

"Jøden og arieren" distribueres af Det Danske Filminstitut og kan ses i dvd-kvalitet på www.filmstriben.dk (NB! Kræver abonnement).

De tre spillefilm er udgivet på dvd og kan skaffes i almindelig handel. M.h.t. reglerne omkring visning af film i skolen kan man læse mere på Kulturministeriets hjemmeside: <http://www.infokiosk.dk/sw81194.asp>.

Om undervisningsmaterialet

Nærværende undervisningsmateriale er lavet i forbindelse med Auschwitz-dagen 2010 og har til formål at sætte filmene i spil i undervisning i relation til temaet "Farlige forestillinger". Hver film har i det følgende sit eget afsnit med opgaver og aktiviteter i relation til temaet "Farlige forbindelser" henvendt direkte til eleverne.

Det Danske Filminstitut har tidligere udgivet undervisningsmateriale til hver af de fire film. Der er tale om større materialer, som mere grundigt behandler den enkelte film og dens muligheder i undervisningen generelt. Vi anbefaler, at du i din forberedelse benytter dig af begge undervisningsmaterialer. Du kan finde DFI's undervisningsmaterialer på www.dfi.dk/filmiskolen. Materialet til "Jøden og arieren" finder du i temapakken "Anden verdenskrig" – de øvrige finder du under materialer til spillefilm.

Om forfatteren

Lærervejledningen er udviklet af Torben Blankholm, lærer ved Islev Skole i Rødovre og beskikket censor ved folkeskolens afsluttende prøver. Har i en årrække skrevet undervisningsmaterialer til folkeskolen for såvel skolebogsforlag som for organisationer som Dansk Institut for Internationale Studier, Dansk Røde Kors, Det Danske Filminstitut m.fl. Fungerer som kursusinstruktør vedrørende inspirations- og efteruddannelseskurser for lærere. Har i de senere år ligeledes gennemført evalueringsprojekter af undervisningsmaterialer for bl.a. Danida.

Fotocredits

Rabbit-Proof Fence: Miracle Film
 Napola – Hitlers elite: Øst for Paradis
 Bølgen – Die Welle: Miracle Film
 Jøden og arieren: DFI Billed- & Plakatarkivet

Redaktion

Ditte Marie Munch-Hansen (DIIS) og Flemming Kaspersen (DFI), december 2009.

Dansk Institut for Internationale Studier, Holocaust og folkedrab: www.folkedrab.dk
 Det Danske Filminstitut: www.dfi.dk/filmigymnasiet

RABBIT-PROOF FENCE

"Pligt, tjeneste og ansvar. Det er vores nøgleord." siger Mr. Neville til de tre jigalong-piger, da, de er blevet fanget og deporteret til Moore River. Men det sete afhænger, som bekendt, af øjnene, der ser. Pligt, tjeneste og ansvar over for hvem, kan man spørge? I filmen formidles mindst to synsvinkler: Det vesteuropæiske samfunds synsvinkel bliver repræsenteret af Mr. Neville, og Jigalong-stammens synsvinkel bliver repræsenteret af de tre piger: Molly, Gracie og Annabelle.

Konflikten mellem de hvide og Jigalong-stammen driver filmens handling fremad og fastholder spændingen. Rammen sættes af de to overlevende søstre, som i starten fortæller i en voice over og i slutningen toner frem i næsten amatøragtige billeder og dermed giver filmen et dokumentaristisk præg.

Filmens konflikt

Se det første kvarter af filmen igen. Tag notater om kameravinkler, - perspektiver og -bevægelser. Tag også notater om lydeffekter og underlægningsmusik. Brug dine notater til at skrive en beretning om, hvordan billeder og lyd præsenterer filmens konflikt. Beskriv med dine egne ord filmens konflikt.

Du behøver ikke bruge energi på tekstsiltene og Mollys voice over. De tekster får du her:

Tekstsilte:

"Vestaustralien 1931"

"I 100 år har urbefolkningen gjort modstand mod hvide bosættere."

"Nu kontrollerer en særlig lov deres liv ned til mindste detalje."

"Mr. Neville er deres protektor og væрге for enhver aboriginer i staten Vestaustralien."

"Han har magt til at fjerne ethvert halvblodsbarn fra dets familie."

Mollys voice over:

"Det her er en sand historie. Historien om min kusine Gracie og mig, da vi var små. Vores folk Jigalong-stammen var et ørkenfolk dengang, som færdedes frit overalt.

Min mor fortalte mig, hvordan de hvide kom hertil. De oprettede en handelsstation her i Jigalong og kom med tøj og andre ting, som mel, tobak og te. Vi fik en ration hver dag. Vi kom og slog lejr i nærheden.

De byggede et stort hegn. Min far var hvid og arbejdede på hegnet. De kaldte mig halvblods."

Gerningsmænd, ofre, tilskuere og beskyttere

Enhver film har sine helte og skurke, som hver har et følge af hjælpere. I denne film kan man sætte nogle af folkerettens begreber og ord på filmens persongalleri. Når man beskæftiger sig med folkedrab, taler man om gerningsmænd, ofre, tilskuere og beskyttere.

- **Skriv først en liste over personerne i filmen.**
- **Skriv derefter en kort karakteristik af hver person.**
- **Skriv også for hver person, om der er tale om en gerningsmand, et offer, en tilskuer eller en beskytter. I kan eventuelt fordele personerne imellem jer i klassen. Overvej om nogle personer, fx Mr. Neville, kan siges at have flere roller.**

Du kan læse om gerningsmænd, ofre, tilskuere og beskyttere på Dansk Institut for Internationale Studiers hjemmeside: www.folkedrab.dk/UNG. Vælg "Tilskuer/beskytter" og læs teksten. Undersøg også de andre menu-punkter under "Tilskuer/beskytter".

- **Skriv dine egne definitioner på de fire begreber: gerningsmand, offer, tilskuer og beskytter.**
- **Find nogle eksempler, der illustrerer de fire begreber. Du kan finde eksempler i filmen, eller du kan finde eksempler fra verdenshistorien fx folkedrabene i Srebrenica, Rwanda eller Holocaust under 2. Verdenskrig.**
- **Sæt dine tekster op på et faktaark med en tydelig overskrift. Find eventuelt nogle billeder, som kan uddybe og illustrere dine tekster.**

Aboriginernes historie

Jigalong-stammen er en af de oprindelige 500 stammer, som befolkede Australien, da europæerne ankom i 1788. Skriv et faktaark om den oprindelige australske befolknings historie fra 1788 frem til i dag.

Du kan finde oplysninger ved at gå på skolebiblioteket og finde bøger om emnet og ved at undersøge følgende links:

<https://skoda.emu.dk/index.jsp> vælg "Aschehougs Leksikon" og søg på "australiere"

<http://www.australienshistorie.dk/index.htm>

<http://leksikon.org/art.php?n=2883>

Du kan også søge avisartikler om emnet på <https://skoda.emu.dk/index.jsp>. Vælg "InfoMedia" og søg fx på "aboriginer" eller vælg "Anmeldelser" "Alle år" og søg på "Rabbit-Proof Fence"

Var aboriginerne udsat for folkedrab?

I 1948 vedtog FN en folkedrabskonvention. Baggrunden var, at mange millioner mennesker var blevet udryddet under 2. Verdenskrigs Holocaust. Man ville med konventionen forsøge at forhindre fremtidige folkedrab.

Gå ind på www.folkedrab.dk/UNG. Vælg "Intro" og derefter "FN's folkedrabskonvention" og læs teksten. Find en makker og diskuter om tvangsfjernelserne af aboriginernes børn kan defineres som et folkedrab.

NAPOLA – HITLERS ELITE

"Indtil 1945 var der næste 40 Napolaskoler med 15.000 elever. Selv om krigen allerede var tabt, blev de sendt i kamp. Fanatiske og dårligt udrustet gjorde de kraftig modstand. Halvdelen af dem faldt."

Sådan står der på et skilt, da filmen slutter. Men de 15.000 Napola-elever var kun en lille del af nazisternes målrettede opdragelse af den tyske ungdom. Hitlerjugend blev oprettet i 1926. Først var organisationen kun for drenge, men senere kom piger også med. I 1939 var der omkring ti millioner medlemmer. Napola var den populære forkortelse for Nationalpolitische Lehranstalt, dvs. "nationalpolitiske undervisningsanstalter" – nazistiske eliteskoler.

Undersøg, hvad Hitlerjugend var og udform en flyer om organisationen, dens historie, dens formål og hvordan den arbejdede. Du kan selv vælge, om du skriver din flyer til unge i nutiden eller til unge i 1930'erne.

Du kan finde oplysninger på skolebiblioteket og på internettet. Prøv fx disse links:
[http://da.wikipedia.org/wiki/Forside søg på "Hitlerjugend"](http://da.wikipedia.org/wiki/Forside_søg_på_'Hitlerjugend')
<http://www.denstoredanske.dk/> og søg på "Hitlerjugend"
<http://www.youtube.com/> og søg på "Hitlerjugend"
http://vimu.info/general_01.jsp?u=general&lang=da: Det virtuelle museum i den dansk-tyske grænseregion. Vælg "Politik", derefter "Det nazistiske styre" og derefter artiklen "Ungdommen under nazismen"

Propaganda

Hovedpersonen Friedrich præsenteres i filmen som en ganske almindelig ung dreng. Han har lige afsluttet sin skole. Han er god til at bokse og går i klub. Her bliver han konfronteret med nazisterne og unge fra Napolaskolerne. Det er ikke noget behageligt møde, men alligevel bliver Friedrich tændt på ideen om at søge optagelse på en Napolaskole.

- **Hvilke personer i filmen motiverer Friedrich til at søge optagelse på en Napolaskole?**
- **Hvad fremhæver de som fordele ved det?**
- **Hvilke personer i filmen taler imod og hvorfor?**

På skolen bliver Friedrich udsat for en stærk nazistisk opdragelse og disciplinering.

- **Skriv en liste over de ting Friedrich bliver påvirket af og opdraget til på Napolaskolen.**

Hitlerjugend og Napolaskolerne var en del af den nazistiske propaganda. Læs mere om Hitlers propaganda-maskine – gå ind på <http://www.folkedrab.dk/ung> vælg "Medier" derefter "Tekster" og klik så på "Hitlers Propaganda" og læs teksten.

Hvis du er god til engelsk, kan du også prøve dette link:
<http://www.ushmm.org/propaganda/>

- **Hvad er efter din mening de vigtigste årsager til, at nazisterne og dermed Hitler havde stor succes med deres propaganda?**

Påvirkning af børn og unge

Gå ind på hjemmesiden <http://www.folkedrab.dk/ung> vælg "Medier" og derefter "Øjenvidner". Klik på "Læserbreve fra Der Stürmer".

- **Læs læserbrevet og understreg de steder, hvor man kan se, at indsenderen forsøger at leve op til de nazistiske idealer.**

Gå igen ind på hjemmesiden <http://www.folkedrab.dk/ung> vælg "Gerningsmænd" og derefter "Tekster". Klik på den første tekst " Historien om Pavlik Morozov".

- **Læs hele teksten og beskriv hvilke ligheder der er til Friedrich i filmen "Napola - Hitlers Elite".**

"Kosovos Børn"

Dokumentarfilmen "Kosovos børn" handler om borgerkrigen i det tidligere Jugoslavien i 1990'erne. Filmen indeholder bl.a. eksempler på, hvordan skolebørn blev udsat for propaganda i forbindelse med konflikten i det tidligere Jugoslavien.

Gå ind på <http://www.filmstriben.dk/skole> vælg punktet "Søg" og skriv "Kosovos børn" i søgefeltet.

Klik på filmens titel og skriv dit UNI-login, når du bliver bedt om det. Start filmen og gå frem til tidskode 10.30, og se klippet frem til tidskode 12.00.

- **Hvad er indholdet i børnenes talekor?**
- **Forklar, hvordan det kan betragtes som propaganda, at børnene skal deltage i talekoret?**
- **Hvilke paralleller er der mellem indholdet af læserbrevene i "Der Stürmer" og talekoret i "Kosovos børn"?**

JØDEN OG ARIEREN

"To verdener står ansigt til ansigt – Guds folk og satans yngel! Jøden er antimennesket, skabt af en helt anden gud. Han må være opstået ud fra en anden rod af den menneskelige race. Jeg sætter arieren og jøden overfor og imod hinanden."

Adolf Hitler

Dette citat indleder bogen "Jøden og arieren – i den nazistiske filmpropaganda" (af Siri Aronsen og Morten Brask), som er udgivet i forbindelse med filmen "Jøden og arieren". I bogen kan du i kapitel 2 læse om den raceteori, som lå bag de nazistiske ideer om den ariske race og dens overlegenhed.

Fjendebilleder, fordomme og propaganda

Der er igennem historien mange eksempler på, at man ved hjælp af fjendebilleder og propaganda skaber en slags myte om en fælles fjende, der gøres til årsag til alle problemer i samfundet. I Tyskland brugte Hitler jøderne som fjendebilleder. I Rwanda gik det i 1994 ud over tutsierne.

På hjemmesiden <http://www.folkedrab.dk/ung> kan du læse om hutuernes propaganda om tutsierne i Rwanda:

Vælg "Medier" og derefter "Tekster". Klik på "Radio i Rwanda" og læs teksten. Vælg "Medier" og derefter "Øjenvidner". Klik på "De ti hutu-befalinger" og læs teksten.

Her kan du læse et udpluk af nazistiske citater fra filmen "Jøden og arieren":

"Jøden står som eksponent for den livsfornægtende, den tilintetgørende, ødelæggende verden.

Det nordiske menneske er eksponent for livsbekræftelsen.

Jøder hengiver sig til alle ødelæggelsens skumle magter.

Det nordiske menneske står for lyset og solen og glæden og kulturen.

Jøder ser kun jorden som en elendighedens dal – en jammerdal."

"Vi hverken vil eller kan længere tolerere, at den jødiske højfinans' fedtede finger igen blander sig i tyskernes eller andre europæiske folks interesser. Vi vil heller ikke længere tolerere, at tyske byer og landsbyer i stedet for tyske børn vrimler med jøder og negerbastarder."

"Hvor rotter end viser sig, ødelægger de menneskets levnedsmidler. Således udbreder de sygdomme. Pest, tyfus, kolera og dysenteri. Blandt dyrene er de indbegrebet af lumsk undergravende ødelæggelse. Ganske som jøderne er det blandt menneskene."

- **Sammenlign det billede, nazisterne og Hitler skabte af jøderne, med det billede, hutu-lederen skabte af tutsierne.**
- **Skriv en stil om ligheder og forskelle i den måde henholdsvis jøder og tutsier bliver fremstillet på.**
- **Hvad er det for fjendebilleder, der bliver skabt? Hvordan begrundes fjendebillederne?**
- **Hvilke fordomme bygger fjendebillederne på?**
- **Kom også ind på den måde propagandaen blev formidlet til befolkningerne (fx gennem brug af radio, taler, sange, massesmøder, plakater osv.).**

"Kornet er i fare"

I slutningen af 2. Verdenskrig begyndte man i Danmark at tage til genmæle over for nazisterne og deres propaganda. Et eksempel er kortfilmen "Kornet er i fare". Her bruger den danske instruktør de samme ord og begreber som nazisterne, blot med modsat fortegn. Filmen bruger kornsnudebilleden som metafor for de nazistiske besættelsesstyrker. Filmen slap i gennem den tyske censur og fik stor succes i biograferne.

Hvis du har et UNI-login kan du se "Kornet er i fare" på Filmstriben via linket <http://www.filmstriben.dk/skole>.

Vælg "Søg" og skriv "Kornet er i fare" i søgefeltet. Klik på titlen og log in med dit UNI-login.

Se filmen.

- **Skriv en liste med nogle af de militærudtryk, som anvendes i filmen.**
- **Hvilken virkning har det, at der bruges så mange militærudtryk?**
- **Hvorfor tror du, at instruktøren Hagen Hasselbalch har valgt at bruge ord som hærledelse, felttog, divisioner og armékorp og sætte dem sammen med sætningen: "... plyndrer som røverbander"?**
- **Giv en vurdering af filmen som et modstykke til tyskernes propaganda.**

BØLGEN – DIE WELLE

Armenien, Sovjet, Tyskland, Cambodja, Irak, Bosnien, Rwanda, og Darfur. Alle disse steder har der foregået masseudryddelser eller folkedrab. Flere steder har der været tale om en form for etnisk udrensning på baggrund af en målrettet centralt styret propaganda. Hver gang det sker, sidder man tilbage med spørgsmålet: Hvordan kunne det ske? Hvorfor gik folk med til det? Hvorfor var der ingen, som stoppede det?

Filmen "Bølgen" er en gendigtning af eksperimentet "The Third Wave" som blev gennemført på en skole i USA i 1967. Eksperimentet gik ud på at få ganske almindelige unge skoleelever til ukritisk at lade sig rive med af "stemningen" og fællesskabets ånd – og på den måde acceptere og underlægge sig totalitære normer og værdier, som kunne minde om nazitiden i Tyskland.

- **Undersøg på nettet mere om eksperimentet "The Third Wave" og historielæreren Ron Jones, som gennemførte det.**
- **Skriv en kort avisartikel om det eksperiment som Ron Jones i 1967 gennemførte i Palo Alto, Californien USA. Hvad var resultatet af eksperimentet? Hvad kunne Ron Jones konkludere ud fra eksperimentet?**
- **Eksperimentet var emnet for en amerikansk tv-film i 1981. Du kan se den gamle version af "The Wave" på fx YouTube (søg på "The Wave - part 1" og "The Wave - part 2"). Sammenlign den med "Die Welle" og beskriv de efter din mening væsentligste ligheder og forskelle.**

"Lydighedens dilemma"

I 1978 lavede Poul Martinsen sammen med Gyda Uldal og Hans Engbjerg dokumentarfilmen "Lydighedens dilemma". I filmen undersøger Poul Martinsen, hvordan forsøgspersoner reagerer over for en autoritet. Forsøgslederen beder en række forsøgspersoner om at give et andet menneske stærkere og stærkere elektriske stød – helt op til 450 volt. Forsøgslederen siger, at forsøget ikke giver varige skader. Hvis forsøgspersonerne tøver, overbeviser han dem ved at sige, at "forsøget kræver det". De fleste forsøgspersoner gennemfører forsøget helt op til de 450 volt. Filmen er et klassisk eksempel på, at mange mennesker, måske de fleste, i en sådan situation vil lade sig overbevise af en autoritet.

Du kan se to klip fra filmen via dette link: www.dr.dk/skole Vælg: Samfund/Tema/Folkedrab/Gerningsmænd. Her finder du to klip: "Forsøgsperson siger fra" og "En bøddel skabes". Start med at se "Forsøgsperson siger fra". For at kunne se klippene kræver det, at din skole abonnerer [dr.dk/skole](http://www.dr.dk/skole). Du skal bruge dit UNI-login for at få adgang til klippene.

- **Overvej, hvad du selv ville have gjort i en sådan situation? Tror du, at du ville gennemføre forsøget og give et andet menneske elektriske stød på helt op til 450 volt?**
- **Synes du, at forsøgslederen virker overbevisende, når han siger "Forsøget kræver det", "Forsøget giver ingen varige skader" og "Du har ikke andre muligheder end at fortsætte"?**
- **Tror du, at det betyder noget, at forsøgspersoner ikke får udbetalt deres honorar, hvis de ikke gennemfører forsøget?**
- **Er det moralsk forkert at gennemføre forsøget op til de 450 volt?**
- **Hvad tror du, det er, der gør, at mange mennesker retter sig efter folk med autoritet, og som udstråler magt?**

The Stanford Prison Experiment

I 1971 gennemførte psykologen Philip Zimbardo et andet klassisk eksperiment om, hvordan almindelige mennesker reagerer, når de får uindskrænket magt over andre. Det er "The Stanford Prison Experiment". Her blev 24 almindelige universitetsstuderende sat til at spille indsatte og fangevogtere. De ni blev udnævnt til at være fanger, og resten fungerede på skift som fangevogtere. Zimbardo havde fået indrettet et fængsel i universitetets kælder. Han havde også fået syet kostumer: fangedragter og uniformer. Fangevogterne fik at vide, at det var ekstremt vigtigt, at de opretholdt ro og orden i fængslet.

Forsøget var planlagt til at vare to uger. Zimbardo stoppede det efter seks dage.

Du kan læse om forsøget i artiklen "Onde situationer: Fra eksperiment til virkelighed", der blev bragt i Politiken 17. maj 2004. Du kan finde artiklen på <http://infomedia.skoda.emu.dk/ms/Default.aspx>

Vælg udvidet søgning: Skriv "Fra eksperiment til virkelighed" i søgefeltet og vælg desuden "I overskriften". Da artiklen er fra Politiken, skal der kun være flueben ud for den avis.

- **Læs artiklen og beskriv forsøget med dine egne ord og forklar, hvorfor Zimbardo valgte at slutte forsøget efter seks dage.**
- **Hvad er det efter din mening, der gør, at de unge universitetsstuderende reagerer, som de gør i eksperimentet? Hvad får de ud af at være sådan? Hvordan kan det give mening for dem? Er det ondskab? Er det gruppepres? Er det noget medfødt eller noget indlært?**
- **Hvordan tror du selv, at du ville have regeret i en tilsvarende situation?**

The Stanford Prison Experiment har bl.a. dannet baggrund for den tyske film "Das Experiment" fra 2001, instrueret af Oliver Hirschbiegel, der senere lavede Hitler-filmen "Der Untergang". Filmen distribueres til undervisningsbrug herhjemme af Tyskforlaget (www.tyskforlaget.dk).